

Konference „Aktuálnost změn Ústavy ČR“ na Právnické fakultě Masarykovy univerzity

Renata Vlčková

Dne 24.11.1999 se uskutečnila konference na téma „Aktuálnost změn Ústavy České republiky“, kterou zorganizovala katedra ústavního práva a politologie PrF MU a Mezinárodní politologický ústav MU za přispění Nadace K. Adenauera.

Je jistě zajímavé, že aktivní účasti na tomto fóru využili přední odborníci v oblasti ústavního práva právnických fakult, členové Poslanecké sněmovny, Senátu, Úřadu vlády, Kanceláře prezidenta republiky a Ministerstva zahraničních věcí České republiky.

Úvodní referát přednesl a celou konferenci moderoval prof. doc. JUDr. Jan Filip, CSc. Nastínil nejprve důvody, zdroje, inspirace, příčiny a představy o přínosu připravovaných změn. Konstatoval, že Ústava ČR platí téměř sedm let. Její přednosti i nedostatky nespočívají v délce trvání, ale v tom, jak napomohla fungování demokratických institucí a mechanismů řešení konfliktních situací. Jak napsal T. Marshall, soudce NS USA k 200. výročí Ústavy USA, že „skutečným zázrakem nebylo zrození Ústavy, nýbrž její život“. Obdobně bychom měli, i když z kratší perspektivy, hodnotit Ústavu ČR.

Byla do ní vtělena určitá koncepce, tato Ústava spolu s Listinou základních práv a svobod jasně řekla, že není možný návrat totality, že je třeba vytvořit prostředky pro ochranu menšiny před tyraní většiny, že je třeba vytvořit pravidla, která by bránila byrokratickému exekutivnímu aparátu, aby si přisvojil více moci než mu v demokratickém systému náleží. Moc je distribuována mezi více orgánů, které jsou nuceny spolupracovat, jsou na sebe vázány a vzájemně se omezují. Jestliže přesto dochází k návrhu na změnu Ústavy ČR, nutno si položit

otázku, zda jsou potřebné a zda je pro ně ta pravá chvíle.

V rámci dopoledního programu vystoupili se svými příspěvky za Poslaneckou sněmovnu Kuhn l „Ústava mezi Scyllou strnulosti a Charybdou účelnosti“, I. Langr „Základní principy ústavních změn“ a J. Zahradil „Ústava z pohledu politické praxe“.

Odpolední část konference uvedl doc. JUDr. Jiří Malenovský, CSc. na téma „Mezinárodné právní aspekty ústavních změn“, kde stanovil čtyři praktické problémy – recepci mezinárodního práva do vnitrostátního, ústavní ochranu lidských práv, respekt k principu právního státu a ústavní dělbu moci spolu s doporučením zavedení jasné recepční klauzule do textu Ústavy ČR ke všem mezinárodním smlouvám.

Na to navázal Mgr. V. Schorm s „Osudem vládního návrhu novely Ústavy v oblasti mezinárodních smluv, Evropské unie a Severoatlantické aliance“. Dále vystoupil i doc. JUDr. A. Gerloch, CSc. „K problematice vyváženosti postavení a vztahů ústavních orgánů České republiky“, JUDr. V. Šimíček s „Komentářem k návrhu ústavního zákona č. 359“, člen Poslanecké sněmovny JUDr. Dalibor Matulka s příspěvkem „Jednokomorový parlament ano či ne a jak k němu dojít“, Mgr. J. Kysela na téma „Senát jako pojistka ve světle navrhovaných změn ústavy“ a JUDr. L. Cibulka „Ústava Slovenské republiky – Úvahy pre budúcnosť“.

Na problematiku Senátu reagoval místopředseda Senátu doc. JUDr. P. Pithart coby osoba z nepovolanějších. Zdůraznil roli náhody ohledně návrhu Senátu s návrhem vlády i společné komise ODS

a ČSSD. Uvedl negativní dopad dlouhodobé nena-
plnění Ústavy a čtyřleté neexistence Senátu ja-
ko druhé komory Parlamentu zejména na akceptaci
tohoto státního orgánu občany. Vyjádřil však i re-
álnou naději, že po doplňovacích volbách se kvalita
Senátu pozvedla a bude se i nadále zvyšovat.

Na základě diskuse, poznámek a faktických při-
pomínek bylo závěrem konstatováno, že ústavní
změny by měly být výsledkem dlouhodobé diskuse

v rámci principu otevřenosti a odbornosti v určitém
časovém horizontu. Novela Ústavy ČR by si měla
všimnout i vztahu k prováděcím předpisům a nově
vyjádřit poměr mezinárodního práva a vnitrostát-
ního práva.

Měly by být zakotveny změny pro 21. století, ne-
jen dělba moci, ale i úloha politických stran, nátl-
kových skupin a hromadných sdělovacích prostřed-
ků.